

APŽVALGA

LIETUVIŲ INFORMACINIS KULTŪRINIS LEIDINYS

Nr. 4

1945 m. gruodžio 10 d.

NÜRTINGEN

I KUR SPARNUS PAKELTI?

Mūsų likimo klausimas politinės painiavos labirintuose pasimetė ir bent tuo tarpu neišskyla viešumon. Pirmąjį plotmėn atsistojo didieji pasauliniai klausimai, dėl kurių išsprendimo įkaitę darbuojasi žymieji pasaulio politikai. Nesitikėdami greito ar iš viso teigiamo sprendimo mūsų atžvilgiu, ne vienas lietuvių tremtinių bando prarasti viltį ir ruošiasi savo likimą nuspręsti pats.

Vokietijoje daug vargo patyrus ir šiandien taip pat jaučiant didelę šios šalies gyventojų antipatiją svetimtaučiams, daugelis mūsų pradeda orientuotis į kitas svetimas žemes. Atsimename vasaros mėnesius, kai didžiulę lietuvių masę buvo apėmęs be aiškių pagrindų noras išvykti į Jungtines Amerikos Valstybes ar Kanadą. Beveik visi be išimties, užpildydami UNRRAO registracijos anketas, pareiškė norą vykti į šiuos užjūrio kraštus. Tačiau po nekurio laiko paaiškėjo, kad galimybės patekti į šiuos kraštus yra labai mažos arba visiškai neįmanomos, ir užsidegimas greitai atslūgo.

Šiandien vėl šioji tokį judrumą į lietuvių tremtinių gyvenimą įneša naujos žinios apie galimybes imigruoti į kitus kraštus. Iš Kolumbijos /Pietų Amerikoje/ vyriausybės ten gyvenančių mūsų tautiečių dėka gautas sutikimas įsileisti keleta tūkstančių lietuvių; Prancūzija taip pat padariusi kai kurių pasiūlymų; Australija, kurios klimatas mums yra labiausiai tinkamas, irgi kasmet nutarusi įsileisti keliasdešimt tūkstančių imigrantų. Iš naujo kyla svarstymai mūsų išeivių dalies tarpe apie šiuos galimus, ir ne vienas jau visiškai rimtai daro žygių vienur ar kitur išvykti.

Nors šis reiškinys pastebimas ir nedidelėje mūsų tautiečių dalyje, vis dėl to jis reikalauja atkreipti dėmesį. Ar mes dėl to apleidome tėvynę, kad išbirtume po visus pasaulio kraštus ir po kurio laiko, nustoję ryšių su savaisiais, asimiliuotumėmės ir dingtume svetimųjų sukuryje? Juk mes anomis liūdnos atminties dienomis su širdgėla apleidome savąjį kraštą, tvirtai tikėdami, kad vėl į jį grįšime. O šiandien jau ne vienas bando tą tikėjimą prarasti. Tačiau atmintime, kad paskutinysis naujojo pasaulio tvarkytojų žodis dar neištartas ir ne visos viltys jau žuvusios. Mes vis dar viena ar kita proga pakartotinai išgirstame, kad didžiosios demokratijos nepripažįsta mūsų tėvynės okupacijos, vienas antras nors ir neoficialiai tartas aukštųjų vakarų sąjungininkų vyriausybių atstovų reikšmingas žodis neužgniaužia mūsų lūkesčių ir duoda naujų vilčių. Tikėkime, kad tiečia laimės. Pagaliau, jei likimas tikrai užstotų mums kelią tėvynėn, tada taip pat vieningai, kaip ir prieš metus, mes ieškosime naujos užuovės, neišsisklaide, visi kartu. Turime vadovybę, kuri ir šiam eventualumui yra pasiruošusi. Taigi, bent šiuo metu įvairūs paskiri mėginimai kur nors išvykti mūsų tarpe neturėtų pasireikšti.

J. Žilvinas

Benediktas Rutkūnas

P A S T A Č I A U T I L T U Ž I

Anksty rytą kėliau, kirtau žalia liepą -
tėvužėlis tiltą pastatyti liepė.
Per upužį tiltą, takelius išpilti -
atvažiuo's viešnelė sidabrinių miltų.

Nukirtau liepaite, ant kelio parvirto -
surenčiau tiltužį savaite ketvirtą.
Mano nelankyta, lūpom išdažytom,
važiavo per tiltą grūbų, netašyt.

Žirgai pasibaidė, iš karietos svaidė -
grįžo pusiau kelio, pažaliavus veidu.
Vai tėvelis pyko, vai močiutė barė:
išbaidžiau martelę šimtamargio dvaro.

Nei močiutės siūstas, nei tėvelio lieptas,
klojau mergužėlei per upužį lieptą.
Pakirtau girelėj ažuolėlį tvirtą -
nutiesiau lieptužį jau dieną ketvirtą.

Lentos nuobliuotos, rąstai nutašyti,
baltos atramėlės dailiai išrašytos.
Važiuot nevažiavo, pėsčia atžingsniavo,
išprausti veidužiai uogom raudonavo.

Nei močiutės tartas, nei tėvelio lieptas,
pervedžiau mergele ažuoliniu lieptu.

D A I N A A P I E K L E V A

Kvepia oras. Saulė. Vėjas perpučia kiaurai -
Sodo klevo klevužėlio rausta pumpurai.
-Vai ko, kleve, klevužėli, raudonai kaišais,
ko sula saldūnė varva kruvinais lašais?

Ar žiemužės baltas sniegas šaldė šakeles,
ar tau gaila vėtrų laužto brolio pakelės?
- Nei žiemužės baltas sniegas šaldė šakeles,
nei man gaila vėtrų laužto brolio pakelės.

Tik man gaila bernužėlių kraujo nemunuos,
it baltųjų doobilėlių pakirstų šalnos ---

Viršum klevo klevužėlio dūzgia granata ---
Ir palūžo viršūnėlė, kraujo aptėkšta ---

Alb. Valentinas

NUOTYKINGA KELIONĖ LIETUVOS ŠILAIŠ

Einu su šlovinguoju Ožiapienių siuvėju Šimtaplaukiu per Plinkšių šilynus. Šimtaplaukis sako, kad mudu einava į rartus, ir aš sakau – į rartus. Ir einava. Galima sakyti, ne einava, bet čiuožte čiuožtiava per užšalusias Plinkšių balas. O nakteleė naktelė – net skamba, kaip stiklinė. Dabar tik gabalas po pusiaunakčio, tad pats lietuviškojo gruodžio speigo siautimėlis: krūmuose medžiai poška nuo šalčio, sniegas po kojomis girgžda visomis gamomis ir oktavomis. Virš medžių viršūnių pakibęs mėnulio piautuvus nuo speigo raitosi, kaip koks kūdas ruginis blynas keptuvėje kepamas, o sidabrinės žvaigždės nuo mėlyno dangaus stačiai rieškutėmis byra žemėn.

– Kai žvaigždės krisdamos įsmenga į sniegą, tai jų negalima rasti, – pasakė siuvėjas. – Mat, ir sniegas ir žvaigždės baltas kaip sidabras.

– Kažin, iš ko Dievas dirba žvaigždes?

– Aišku, kad iš sidabro, – paaiškino siuvėjas, kaip visų dalykų žinovas ir autoritetas Ožiapieniuose.

Aš žiūriu į jį ir matau, kaip iš po zuikinės kepurės mirksinti balti apšarmoje blakstienai, o iš žemyn nusvirusių ilgų geltonų ūsų kyšo juoda pypkė su variniu vožtuvėliu. O vietoje nosies, tartum regiu, kad siuvėjui koks piktas padaras priplojo raudoną buroką... Ir rodosi man, kad jis yra toks mokslas, kaip karalius ir tiek visažinantis, kaip visi karaliai krūvon sudėti. Ir jaučiu dabar aš didžiausią garbę ir pasididžiavimą, kad aš esu jo bičiulis ir einu su juo, kaip su kokiu mūru, per Plinkšių šilynus į rartus... Jis žino viską, net iš ko Dievas žvaigždes kala.

Jis stabtelėjo, prisidegė pypke ir po to, žengęs vėl žingsnį, pasakė:

– Syki, tada aš pas Petrošių pilka garnitorių siuvau, buvau radęs žvaigždę. Gražiai žvaigždėtas buvo vakariūkštis, o ašėjau merginėdamas. Žiūriu, viena nupuolė nuo dangaus ir, taip man atrodė, kad netoli į krūmą. Prieinu – ogi spindi krūmokščiucse. Tai aš įsisegiau kepurėn ir nuėjau į Pagirius...

Bet aš netylėjau ir iškėliau naujas mintis:

– Tačiau visi mokytojai sako, kad žvaigždės yra milijonus kartų didesnės už žemę...

– Mokytojai sako... Ką jie išmano apie žvaigždes. Pasipūteliai, tokiems jau nė garnitorių nebegali įtikti pasiūti. Žvaigždės, mat, didesnės už žemę. O aš sakau, kad radau krūmą, tai radau. Dargi tokią riestą...

Ak, ne mums ginčytis su Ožiapienių siuvėju Šimtaplaukiu apie riestas žvaigždes. Tai geriau aš jį paklausiau:

– Ar čia mūs niekas nepabaidys naktį einant per šitas balas?

– Niekas, – kaip kirviu nukirto Šimtaplaukis. – Jau po pusiaunakčio, tai visi vaiduokliai sau ramiai knarkia kur lapių urvuose, ir pats Plinkšių "Ponaitis" sau kur nors ant šakos snaudžia. Bet dėl viso ko, – pridėjo jis, – galime išsipieuti šermukšnines lazdas...

Tane iki kulnų nupurtė drebulys. Vadinasi, jei pats Šimtaplaukis pataria išsipiauti šermukšnines, tai nėra tokios tikros garantijos, kad koks geltonsnapis dar negali pakrūmiai valkiotis.

-Vieną kartą man einant per šituos pušynus, - pradėjo Šimtaplaukis pasakoti kažin kokią šiurpią istoriją...

Bet čia jis uždėjo koją ant kažkokio ledpalaikio, staiga slydo ir plump išsitiesė ant nugaros.

-Kad jį kur šimtas baltų velnių griebtų, - griausmingai pradėjo keiktis. - Kad jį kur raguoti ir naguoti šėtonai... Kad tave kur pelės...

Atsikėlė Šimtaplaukis, pasiraivė ir vėl ėmė griauti, kaip perkūnai devyni:

-Kur mano pypkė, kur mano pypkė?

Vien tik cibuko galas kyšojo dantyse. Skaitosi, virsdamas nukando cibuką. Keliaklupsčiais eidami grabaliojome tamsoje po sniegą, bet pypkė tartum kiaurai žemę buvo prasmegusi. Jie - plienų siuvėjas keikėsi susiriesdamas, net skambėjo visi šiauriniai o man plaukai šiaušėsi.

-Meister, meister, susimildamas, bijok Dievo...

O jis šaukė tik:

-Šėtonai iš devintojo pragaro dugno ir velniai iš visų peklos gilybių, atiduokite mano pypkę.

Tada iš krūmų pasigirdo duslus balsas:

-Pagarbinti būkite, prieteliai.

-Pagarbintas būki, tamistėle pats, - atsakėva mudu. - Jeigu esi prietelius, tai stok po dešinės ir eime drauge į rarotus, o jei esi neprietelius, tai mudu turiva šermukšnines...

Iš krūmo išlindo ubagėlis Abrakas, garsus iš garsiausių visoje mūsų parapijoje. Jis turėjo dvi storas lazdas su gumbais apsigynimui nuo piktų savo neprietelių šunų, ir tricilė armonika, kaip ir visuomet, kabėjo prie šono šikšninėje tarboje. Už gerą lašinių bryzą jis išgiedodavo giesmes prie šv. Antano ir išprašydavo visuotinos sveikatos žmonėms ir gyvulėliams, o jeigu kas kyšteli tik duonos, tai armonika kišdavo terbon ir dūlindavo per duris, niekam neduodamas jokių garantijų už to limesnę sveikatą...

Abrakas, daugiau netaręs nė žodžio, nukrypavo nupūskavo pakrūmėmis.

-Piktas širyt Abrakas, - nusprendė siuvėjas. - Nujaučia, kad neturiva lašinių.

Ir mudu skubava, plušava, virstava, skubėdami į rarotus - o kelias netrumpėja. Jau ir aušrą ėmė brėkšti ir šetlėjais žvaigždė, kuri mums kelią rodė, pasislėpė už medžių, o aplinkui nė čiukšt, nė brėkšt. Nei gaidžiai kur gieda, nei girdėti advento varpai gaudžiant. Aplinkui tik dangų remia didelės pušys ir eglės, nebeturiva jau jokie takai, klampojavo iki pažastų pusnyse, ir nematyti niekur jokio žiburėlio, nei girdėti žvėnes lojant.

-Jau blūdas mus paėmė į savo valdžią, - nusigando šimtaplaukis. - Klaidina aiškiai. Šitas ubagas Abrakas... Jis nebuvo tikras... Tai buvo Abrinčiaus pinigai. Jeigu tik būtumėm jam šermukšnines išrožę per nugarą, tai ir būtų pabirusi krūvelė aukso... Jis dar esame pražuve - aš jau matau aiškiai, kad blūdas mus... vo...

-Tai kodėl taip keikeis dėl šitos pypkės ir Poną Dievą rūstinau visą kelią? - užmėtinėjau jam. - Dabar matai dėl tavęs...

Ir štai prieš mūsų akis pusnyse išdygo arklys ir vežimas.

-Ar į rartus einate? Bėskite, nuvešiu, - pasigirdo balsas. Tuoju sukrito va į roges.

-Ar iš toli važiuojate? - ėmė teirautis siuvėjas.

Nepažįstamasis atsakė:

-Čia pat, iš Papelkių...

Arklys per pusnynus vis zovada lekia, o nepažįstamasis ir klausia mūsų siuvėją:

-Pliurijonai, o kur dėjai savo skripkas?

-Pakabinau kamaroje po balkiu. Tegu kabo iki Kalėdų ryto, tada pačyrusim...

-Matai, per Kalėdas pas mane bus didelis banketas, marčią pavėdluosime. Gal galėtum ateiti pačyruoti. Bus visko prikepta ir privirta...

Šitaip užkviestas mūsų mielas siuvėjas vėl ėmė nosį riesti, visaip mandravoti, spiaudyti pro usą ir visokias melagystes šnekėti.

Taip mus bevažiuojančius pro kryžkelę, užpuolė dideli ir pikti šunys. Staiga mūsų geradaris griebė nuo pečių savo galvą ir metė ją į šunis, it kokių akmeniu... Šunys klaikiai staigia, drasko pakeleivingojo galvą, o arklys lekia zovada ir iš šnervių leidžia spindinčias kibirkštis. Mes, baimės pagauti, kūlverčiais išsiritome iš rogių tiesiai į pusyną. Siuvėjas dar spėjo šermukšnine užbraukti arkliui per uodegą, tai arklio pasturgalis tuoj pavirto smalos krūvele, o galva, nešama pirmutinių kojų, nudūmė kaip viesulas, vis leisdama spindinčias kibirkštis.

Po valandėlės siuvėjas iškišo iš pusnies galvą ir tarė man:

-Jei aš būčiau spėjęs šermukšnine uždrožti arkliui per galvą, tai vėl būtume gerą krūvelę aukso susipylę į kišenes...

O aš gulėdamas sniege girdžiu kaip skamba Plinkšnių varpai. Regiu pusnyse paskendusią medinę bažnytelę, ir senelis kunigas sėdintis šventoriaus taku pasistatęs meškėno apykakle ir kalba brevijorių. Bažnyčioje blankiai dega vaškinės žvakės, prie altoriaus klūpo zakristijonas, tyliai tyliai groja vargonai, o bobinčiuje ubagėlis Abrakas storu ir kimbiu balsu gieda, grauduliamas medinėmis ka klumpėmis apsiavusius žmones:

-Turėjo Joba didžius dvarus, spindinčius auksus, sidabrus, bet viškas žuvo peklos liepsnose...

O advento varpai vis gaudžia taip graudingai, taip maloniai ir iki ašarų širdį veriančiai... Ir man rodosi, kad aš sapnuoju...

Pabundu. Žadintuvas įkyriai čirpia, kviesdamas tuoju keltis ir vykti miškan malkų kirsti...

Kirviai poška, miškas skamba. Mes kertame malkas lietuviškosios stovyklos visuomenės labui. Bet nežinome, kas tas malkas kūrens...

Ateina švabų girininkas ir ima mus graudenti, kad mes per aukštus kelmus palikome. Ir taip pamokslingai jis šneka, kad mums rodosi, jog dėl šitų dviejų kelmų pražus visas vokiškais

reichas ant amžių amžinyjų... Aš žiūriu į šitą girininką, ir jis man atrodo panašus į mūsų mieląjį Ožiapienių siuvėją Šimtaplaukį. Kepurėje jis turi įsisekęs ne viena, bet daug spindinčių žvaigždelių ir dargi užsikišęs ilgiausią plunksną, o iš geltonų nusvirusių ūsų kyšo pypkė su misinginiu vožtuvėliu. Taip pat jis turi lazda rankose. Tik aš nežinau, ar ji šermukšninė. Vargu. Šituose švabų krūmokšliuose aš nemačiau augant nė vieno šermukšnio. Ir kam šitajam krūmų vyrui reikia šermukšninės? Šituose švabų krūmokšliuose jis nesutiks tokio "pakeleivingų", kaip Žemaitijos šiluose ir pušynuose. Tokių, kaip mūsų Plinkšių "Ponaičio" į šituos skurdžius krūmelius neatviliotum nė su medaus puodyne.

Žiūrint į girininko geltonus ūsus, atėjo galvon man keistos mintys: kad taip girininkas čia staiga išvirstų ir nukastų savo pypkės cibuką... Tai bent būtų istorija. Tokia pat, kaip sapne atsitiko su siuvėju Šimtaplaukiu. Nežinau, ką atiduočiau, kad jis dabar nukastų cibuką. Ir sugriebė mane keistas juokas. Girininkas žiūri ir, tur būt, galvoja, kad aš juokiuos iš jo pagraudenimų apie du aukštus kelmus. Visai ne. Aš iškilmingai pasižadų plauti kelmus pagal visas trumpiausias galimybes, o keistas juokas vistiek manęs neapleidžia. Jis nuolina piktai papsėdamas pypkę, ir aš įnirtusiai piaunu naują kelmą: man irgi pikta, kad jis nenukando pypkės cibuko...

Sėdžiu ant kelmo savo tėviškės pamiškyje. Šimtametės eglė baltai pasidabinusios, kaip jaunamartės. O visame miške viešpatauja tokia švelni tylą, kokia yra tik mano tėviškėje. Virš eglių šakų mėlyname danguje pakibusi saulė milijonais deimantų nužeria baltą žiemos vieškelį, vingiuojantį pro tamsius lietuviškus eglynus. Kažin kur toli girdžiu skambant žvangučius. Jų švelnūs garsai vis artėja, ir pamatau, kaip pro miško kampa išlenda trejos rogės. Jos taip greit ir lengvai skrieja vieškeliu, kaip pūkas.

Bičiuli, tai kalėdininkai važiuoja. Pirmosiose rogėse, kailinių apykaklės pasistatę, važiuoja kunigas su vargonininku, antrose – bažnyčios desėtkininkai, rimčiausi visos parapijos vyrai, trečiose – žemesnieji Dievo palaimintieji tarnai: zakristijonas, varpininkai, klapčiukas, kuriuos žmonės ubagais vadiną. Jie skuba skrieja baltu vieškeliu, geisdami aplankyti visus savo mielus parapijonus, dovanoti jiems po šventą aroselį, ir šį tą iš jų pasiimti atminimui... Kalėdininkų nosys nuospeigo paraudusios kaip burokai, ir pučia jie nuogas rankas, tuo graudindami geraširdes gaspadines, jog neturi nabagėliai jokių pirštinių. Ir visur gauna po pirštines...

Rogės sustojo. Varpininkas, kuris šiame atsitikime eina vyriausiuoju kelrodžiu, mosteli ranka į kairę. Kalėdininkai viesulu nužvanga į pamiškės sodybą. Ten iš trobos kamino rūksta plonas mėlynas dūmas. Įsivaizduoju, kokia šiuo metu tame kieme kilusi panika. Vaikai, kurie nuo anksčiausio ryto nosis sukišę prie rožėtai apšalusio lango dabojo kalėdininku atvykimą, viesulu dabar lenda palovėn, bernai, kurie nesi jaučia tvi-

taif bažnyčios prisakymų žinojime, lenda į šiaudus, o dėdė Tamošius, kuris didžius ir mažus mokė prisakymų ir poterių, debar, baimės sugriebtas, staiga pats viską pamiršo... Dešimtojo prisakymo neatsimena ir gana, o taip pat ir iš septynių mirtinųjų nuodėmių beliko tik šešios. Skaityk, neskaityk – bėra tik šešios. Paklaus klebonas, kur septintoji nuodėmė, a? Ir ka jam bepasakysi... Ir nupeš klebonas ausį jam, senam žmogui. Čia bus ir bažnyčioje pasirodyti...

Prie kluono storais balsais loja šunės. Kalėdininkai, varpeliu skambindami, eina per kiemą. Dėdė Tamošius jaučia, kad smilkiniuose muša, tartum varpais skambina. Viskas susimaišė iš vieno... Mėgina kalbėti "Tėve mūsų", bet žodžiai painiojasi, klumpa... Nebesumesdamas ką daryti, smunka ir įs kambaraitėn ir užsisklendžia storu mediniu sklėsčiu, atsiduodamas pasaulio Sutvėrėjui... O pats gaspadorius seklyčioje dega grabnyčias. Jo rankos dreba. Juk štai neabejotinai įžengia jo nuodėmingon seklyčion pats klebonas, vargonininkas, sakristijonas ir varpininkai...

Ir ubagėlis Abrakas skuba vieškeliu paskui kalėdininkus. Jis sustoja ir dairosi, ties kuria sodyba suka krankdamas juodų varnų pulkas. Nusiziūri, kad ties Kubilo sodyba. Jis ten ir eina. Ir žino Abrakas ko eina – Kubilas Kalėdoms skerdžia penkių centnerių kiaulę...

Ana, vėl keliu pareina ir Motiejus Šiaudinis. Po pusiaunakčio jis išėjo į rarus ir atliko adventinę. Bet grįžta jis štai nusiminęs ir susikrimtęs iki sielos gelmių. Bažnyčioje tyliai velnias pakišo jam savo uodegą panosėn. Kai kalbėjo kunigo užduotą atpildą už nuodėmes, staiga nei iš šio nei iš to užėjo jam mintis, kaip buvo gera tada, kai jo Barbora buvo dar jauna... Taip besvajodamas jis susimaišė poteriuose: nebežino, kiek "Sveika Marijū" sukalbėjo – šešias ar septynias? O gal tik penkias... Capt capt už rožančiaus – bet ką tai bepadės... Žino, kad grįžusį jį pasitiks jo gyvulėliai meilingomis akimis, ilgakojai gaidžiai su savo pulkais margaplunksnių vištų pasitiks jį prie kiemo vartelių ir visokiais balsais šlovindami ir garbindami savo gaspadorių lydės iki pat svirno durų. Bet niekas nebus jam malonu, nes visą savaitę reikės skęsti nuodėmėje ir iš naujo eiti adventinės...

– Na, užteks jau besvajoti, – bakstelejo man pašonėn mišk bendrakirtis, – plaukime toliau. Šiandien reikia baigti penkiolikąjį metrą.

Staiga pranyk iš akių baltas tėviškės vieškelėlis, raudonomis nosimis kalėdininkai, ubagėlis Abrakas ir didžiai susikrimtęs dėl savo nuodėmių Šiaudinis. Matau tik, kaip vietoje kalėdininkų puošnių rogių pakrūme slenka karvių traukiamas mėsluotas vežimas ir paskui jį eina švabas su žiurstu... Ak, mielas siuvėjau Šimtaplauki, jei tu savo akimis matytum šita baiką, tikrai pradėtum šermūkšnine vanoti, manydamas, kad k ki užkeikti pinigai tave persekioja, pasivertę į šitokią karvėmis traukiamą "karietą"...

Matai, bičiuli, nėra čia pas mus ankstybųjų rarus ir, gal būt, niekada jau mudu neisiva per Plinkšių balas ir šilvius... Čia mums nerūdižia liūdni ir graudingi advento varpai. Tik mūsų širdys yra perpildytos didžiųjų ilgesiu ir laukimu, ir mes turime vieną tiesą: ramybės ir teisingumo atėjimą į mūsų toli esančią tėvynę...

AMERIKOS LIETUVIŲ ORGANIZACIJOS, KAD IR SIEKIAMOS TO PATIES TIKSLŲ, NĖRA VIENINGOS

Amerikos Lietuvių Taryba /ALT/ jungia aplink save įvairias lietuvių demokratines politines grupiruotes, kurių svarbiausios yra: krikščionys demokratai su jų padaliniais, valstiečiai liaudininkai, socialdemokratai ir dar keletas smulkesnių. Amerikos Lietuvių Misiją /ALM/ sudaro tautininkai su jų padaliniais. Abiejų centrinių organizacijų tikslas yra visais galimais būdais stengtis atstatyti Nepriklausomą Lietuvą ir padėti savo broliams tremtiniais, likusiems be tėvynės. Atrodo, kad šiu bendrų tikslų besiekdamos tos dvi organizacijos turėtų rasti bendrą kalbą ir susilieti į vieną organizaciją, kuri vadovautų visiems Amerikos lietuviams be pažiūrų skirtumo. Tačiau taip nėra. Abi šios organizacijos dirba skyrium ir kiekviena bendrą Lietuvos atstatymo tikslą siekia savaip. Iš Amerikos lietuvių spaudos sužinome, kad ALT daugiau lėšų sunaudoja informacijai reikalams spaudoje, daugiau vertina susirinkimus, konferencijas, seimus, kurių rezoliucijos lietuviškos bylos reikalu skelbiamos viešai ir siunčiamos Amerikos valdžios įstaigoms, o ALM daugiau lėšų skiria knygoms leisti lietuviškai propagandai ir daugiau vertina tiesioginę akciją Amerikos valdžios sferose. Atrodo, kad abi organizacijos savo veikla viena kitą papildo ir puikiai galėtų savo veikimo sritis suderinti susijungusios, bet iki šiol to nėra. Mėginimai susitarti iki šiol nėra davę jokių rezultatų, ir viskas lieka po senovei.

ALM lapkričio 16-17 d.d. sušaukė Washingtono savo Misiją, tikslu sueiti į artimiausią kontaktą su Kongreso nariais ir Amerikos senatoriais, kad juos tiesioginiai paveikūs Lietuvos Nepriklausomybės byloje. Misija stengėsi gauti savo pobūvius Washingtono kalbėtoją žymų amerikietį, bet ar tai jai pasisekė, nežinoma. Tačiau reikia tikėtis, kad Misijos Washingtono atliktas darbas nebus be vaisių ir kad jis Lietuvos byla tam tikruose Amerikos valdžios sluogsnuose išjudins. Misija kvietė į Washingtoną suvažiuoti kaip galima daugiau lietuvių nereikto didžiojo karo veteranų ir dabartinio karo dalyvių, kad jos veikimas būtų imponantiškesnis.

Tuo tarpu New Yorke lapkričio 29-30 ir gruodžio 1 d.d. vyko turėjo įvykti ALT šaukiamas visuotinas Amerikos lietuvių seimas. Aišku, jis nebuvo visuotinas ta prasme, kad jame nedalyvavo tautininkai, susispietę aplink ALM. Tačiau į kongresą buvo laukiama atvykstant apie 1000 delegatų. Nereikia pamiršti, jog ALT apima skaitlingas lietuvių ~~partijas~~ partijas ir grupiruotes Amerikoje ir yra laikoma pati įtakingiausia lietuvių organizacija.

Kad žinotume, dėl ko nesutaria ALT ir ALM, dedame Amerikos Lietuvių Tarybos atsakymo Misijai ištraukas. Atsakymas tilpo Amerikos lietuvių spaudoje ir yra pasirašytas ALT pirmininko Leonardo Šimučio, sekretoriaus Dr. P. Grigaičio ir išdininko M. Vaidylos. Šiame dokumente skaitome:

"Paašikėjo, kad A.L. Misija sugalvojo važiuoti į Washingtoną, užbėgdama už akių Amerikos Lietuvių Tarybos šaukiamam visuotiniam kongresui. Savo akciją ALM sugalvojo ir suplanavo viena

ir yra pasiryžusi ją vykdyti, nepaisant, ar organizuotos visuomenės atstovai ją remia ar ne... Jaučiamės turį pareigą pareikšti, kad tai yra visuomenės jėgų skaldymas... Į Washingtoną yra geras dalykas pasiųsti delegaciją, turinčią reikalą pasimatyti su valdžios atstovais ir senato bei parlamento nariais. Tą galės nutarti Amerikos lietuvių kongresas. Ir jo suteiktas delegacijai įgaliojimas kalbėti Amerikos lietuvių vardu turės nepalyginti daugiau svarbos, negu kokios nors grupės, kurios neatstovauja jokios svarbesnės organizacijos. Jeigu būtų tikras reikalas siųsti tokią delegaciją ūmai, A.L. Taryba turėtų tuo rūpintis nelaukdama, bet tokios padėties dabar nėra. ALT tuos dalykus visą laiką seka ir, kada reikia, daro žingsnius, kad būtų apgintos Lietuvos teisės ir suteikta pagelba jos žmonėms. ALT atstovai laukėsi Washingtono ir įteikė Valstybės Departamentui tris memorandumus. Turime tikrų įrodymų, kad tas žingsnis nenuėjo niekais. Kai susidarė opi padėtis su tremtiniais Europoje, ALT ėmė veikti ir valdžios įstaigose ir visuomenėje. Šis veikimas vystosi tolyn vis plačiau. Tai skubios akcijos dalykas. Taip pat neatidedamas reikalas yra remti Lietuvos žmonių pastangas atgauti laisvę. Su jų organizuota vadovybe Amerikos Lietuvių Taryba palaiko glaudų kontaktą... Todėl Amerikos Lietuvių Kongresas įvyks. Tikėkimės, kad jisai bus didelis, įspūdingas ir vaisingas. Į kongresą kviečiami visi lietuviai, kurie trokšta, kad būtų atstatytas mūsų gintasai kraštas, kaip laisva, nepriklausoma ir demokratinė Lietuva."

Taigi, matome, kad Amerikos lietuvių vieningumas nėra pagirtinas. Toks skaldymasis yra bendros akvijos silpninimas Lietuvai nepriklausomybę atgauti. Šiaip ar taip Amerikos lietuviai, pagaliau, turėtų susitarti.

A P I E L I E T U V Ų I R L I E T U V I U S

L I E T U V O S P R A Y B I N I O L A I V I N O L I K U Č I A I

Amerikos lietuvių dienraštis "Naujienos" praneša, kad Lietuvos respublikos laivai LITHUANIA, BALANDA, ŪDRA, LAPE ir RIMGAILA atsirado viename Vakarų Europos uoste.

U K R A I N I E Č I Ų L A I K R A Š T I S A P I E L I E T U V Ų

Ukrainiečių laikraštis Amerikoje "Ameryka Echo" savo pranešime iš Ženevos rašo, kad Tautų Sąjunga bus likviduota, kai tik pradės darba jungtinių tautų organizacija. Laikraštis pažymi, kad nemažą klausimą sudaro tos tautos, kurios buvo Tautų Sąjungos narės, bet kurios dar nėra priimtos į jungtinių tautų skaičių. Tarp tokių laikraštis mini ir Lietuvą. Tas pats laikraštis rašo apie nepriklausomos Lietuvos ūkinę pažangą, netgi sako, kad Lietuva buvo vienas iš pažangiausių ta prasme Europos kraštų. Lietuviai giriami, kad jie gina savo tautos reikalus kur tik gali. Taip pavyzdį primena atsitikimą Philadelphi-

joje: kai lietuviai sužinojo, kad buv. prezidentas Hooveris kalbės apie naują Europos santvarką, telegrama paprašė, kad Hooveris nepamirštų ir Lietuvos reikalų, ir jis jos savo kalboje nepamiršo.

APIE LIETUVIŲ KARININKUS SOVIETŲ ARMIJOSJE

Hanau lietuvių stovykloje leidžiamas "Lietuvių žinios" talpina tūlo Jono Adomaičio, kilusio iš šakių apskr. ir buvusio raudonojoje armijoje, vėliau išjos perbėgusio Vokietijoje amerikiečių pusėn, išpildžius, kuriuose jis, be kita ko, kalba apie lietuvių karininkus, bolševikų išvežtus iš Lietuvos 1941 m. birželio mėn. Vilnas vienoje karinėje stovykloje prie Jarsovo, Adomaitis girięs, kaip karininkai pasakojo, kad daugelis lietuvių kadro karininkų žuvo fronte, o ypač daug jų žuvo prie Ostrovo, kur 16-ta lietuvių divizija išėjo į ofensyvą. Taip pat Adomaitis patyrė, kad iš 1941 metų išvežtųjų yra dar gyvas generolas Skučas, gen. Urbšys /ar tik ne Urbšas?/, buv. ministeris, kuris Maskvoje buvo suimtas, gen. Vitkuskas ir gen. Karvelis. Jie vadovavo rusams.

PORTUGALAI APIE PABALTIJOS TAUTŲ LAISVĘ

Amerikiečių lietuvių spauda paduoda žinių iš Portugalijos, pabrėždama, jog portugalų laikraščiai, kaip "Voz", "Journal do Comercio" ir kt., gyvai domisi Lietuva liečiančiais klausimais ir reiškia nusivylimą, kad Lietuva ir kiti Pabaltijo kraštai nebuvo užstoti Potsdano konferencijoje. Ta proga "V z" pareiškė, kad "apie tris mažas Pabaltijo valstybes, apie tris narsias tautas, kurios buvo pasiekusios daug aukštesnį kultūros ir gerbūvio laipsnį, negu brutališkojo sovietų režimo valdomos šalys, komunikatė nė vieno žodžio."

LITUVIŲ KOLONIJŲ TOSIŲ TĖNTAME HARBINE

"Naujienos" praneša, kad rusai, užimdami Harbino miestą Mandžūrijoje, rado ten nemažą lietuvių koloniją gerai susiorganizuotą ir veiklią tautiniame bei kultūriniame darbe. Laikraštis mini kun. Vl. Mažoną, vieną šios kolonijos organizatorių, kurį bolševikai išvežė 1941 m. iš Marijampolės į Sibirą, ir kitus marijonus veikėjus, gailėstaudamas, jog apie šios kolonijos šiandieninę padėtį kol kas nėra jokių žinių.

NACIŲ OKUPACIJOS PADARINIAI LIETUVOJE

"Draugas" paduoda LAIC /Amerikos Lietuvių Informacijos Centro/ žinią apie nacių padarytus Lietuvai nuostolius per trejus okupacijos metus. LAIC žiniomis, vokiečiai ištisus trejus metus varė iš ūkių lietuvių ūkininkus ir grobinėjo iš jų turtą. 1942 metų rudenį Marijampolės, Tauragės, Kėdainių ir Vilkaviškio apskrityse nuo žemės buvo nušlinta 2.057 lietuvių šeimos. Kartu su žeme iš jų buvo paimitas visas judomasis turtas: 2.475 arkai, 2.267 karvės, 2.077 kaulės, 2.386 avys, 1.426 plūgai, 1.319 arkaičių, 359 vežimai ir daug kita. Visos

šios šeimos be jokios kompensacijos vokiečiams turėjo atiduoti 22.166 centnerius rugių, 16.307 centn. kviečių, 22.914 centn. avių, 57.052 centn. bulvių. Nacių šeiminingumo pasėkose nepilnais duomenimis Lietuvoje 14 apskričių gyvulių skaičius, palyginus su 1940-41 m., sumažėjo: arklių - 136.140, stambių raguočių - 565.995, kiaulių - 463.340, avių - 94.492, vištų - 996.000, ančių ir žąsų - 424.178.

KOKIUOSE MŪŠIUOSE BOLŠEVIKŲ PUSĖJE DALYVAVO LIETUVIŲ DIVIZIJA

Maskvos spauda, duodama apžvalgą apie lietuvių sudarytų dalinių veiksmus, praneša, kad lietuvių šaulių divizija kovojo ties Orla, 1943 m. atrėmė vokiečių puolimus ties Kursku, kur perėjo priešpuolin ir pasistūmėjo 120 km. 1944 m. dalyvavo sunkiose kovose Baltgudijoje, į pietus nuo Nevelio, dalyvavo Polocko atakose ir kovėsi Lietuvoje, ypač sunkiai ties Šiauliais. Ten turėjo atremti gausius vokiečių tankų puolimus. 1944 m. spalio mėn. lietuviai pasistūmėjo 150 km ir perkirto Klaipėdos - Tilžės geležinkelį. Vokiečiai prieš juos metė geriausią "Hermann Goering" diviziją. Kova tęsėsi keturias dienas. Šiose kovose sunaikinta 64 tankai. Į karo pabaigą lietuvių daliniai kovėsi Kurše. Kai kurie dalyvavo Berlyno puolime. Lietuvos partizanai sunaikinę daugiau 10.000 vokiečių ir išsprogdinę 453 vokiečių karinius traukinius.

DAR VIENAS NAUJAS BŪDAS ŠELPTI LIETUVIUS PABĖGĖLIUS

Kleofas Jurgelionis Amerikos lietuvių spaudoje išspausdino atsišaukimą, kuriuo ragina amerikiečius šelpti savo tautiečius Europoje individualiai. Kiekvienas Amerikos lietuvis pasirenka Europoje kurį nors savo giminę ar šiaip kad ir svetimą žmogų ir kiekvieną savaitę išsipareigoja jam siusti maisto siuntinėlių ir būtiniausių rūbų. Į šį atsišaukimą yra atsiliepę daugelis Amerikos lietuvių, ir individualaus šelpimo būdas, matomai, galės būti plačiai praktikuojamas šalia šelpimo per organizacijas, ypač BALF /Bendrąjį Amerikos Lietuvių Fondą/. Iki šiol siuntinėlius individualiai buvo galima siusti į visus Europos kraštus, išskyrus Vokietiją ir Austriją. Su Austrija susisiektas jau atnaujintas. Ten esantiems lietuviams amerikiečiai gali jau dabar savo siuntinius siusti per JAV tautinį Raudonąjį Kryžį. Tikimasi, kad toks susisiektas netrukus bus leistas ir su Vokietija. Taigi, greit galime susilaukti Amerikos lietuvių apčiuopiamos paramos.

MINISTERIS ŽADEIKIS Į "NEW YORK TIMES" UŽMETIMUS

"New York Times", vienas įtakingiausių dienraščių JAV, buvo išspausdinęs savo Europos korespondento Drew Middleton straipsnį apie Pabaltijo pabėgėlius Vokietijoje, kuriame sakoma, kad jų tarpe esą apie 20.000 nacių ir esesininkų. Į tokį nepagrįstą šmeižtą reagavo visa JAV lietuvių spauda, o Lietuvos įgaliotas ministeris Washingtono P. Žadeikis "New York Times" redakcijai pasiuntė į lietuvių užpuolimus atsakymą, kuris dienraščio buvo išspausdintas. Atsakymo teksto tuo tarpu negalima gauti.

LIETUVOS TREMTINIAI DANIJOSJE

LAIC praneša, kad lietuvių tremtinių skaičius Danijoje kas kart auga. Pastaruoju laiku prisidėjo didesnis būrelis klaidėdžių. Danų administracijos rūpesčiu lietuvius numatoma išskirti į atskirą stovyklą. Maistas pakenčiamas. Daug blogiau su rūbais, ypač turint galvoje artėjančią žiemą. Visai blogai su darbu, kurio, esančiomis aplinkybėmis, Danijoje gauti visiškai neįmanoma. Didelio tremtiniams džiaugsmo sukėlė tik ką iš BALF gauta piniginė pašalpa.

ŠVEDIJOS LIETUVIŲ LAIKRAŠČIS

Švedijoje esantieji lietuviai tremtiniai, kurie daugiausia susispietę Stockholme, leidžia dvisavaitinį laikraštį, pavadinimą "Svetur". Pirmojo numerio vedamajame, be kita ko, rašoma: "Nusiminti, visų vilčių atsisakyti vis dėlto neturin. Nuleisim užgesti tėvynės meilę savo širdyse. Ji sudaro ir turi sudaryti mūsų gyvybės dalį. Lietuvių niekas ir niekad negalės priversti atsisakyti savo švenčiausių teisių: savo krašto laisvės, savo asmens laisvės, laisvės atsikovoti ir atkurti laisvą bei nepriklausomą Lietuvą." Pats laikraštis turinys įvairus ir turtingas. Pirmoje vietoje duodamas švedų valdžios komentuotas patvarkymas, kad prievarta niekas iš tremtinių nebus išgabenamamas. Toliau duodama žinių iš lietuviškos išsivijios gyvenimo svetur, politinė spaudos apžvalga, kiek ji liečia Lietuvą ir Baltijos kraštų ateitį.

I V A I R U I R Į D O M U

SUMAŽINAMI ŠVIEŽI PRODUKTAI

Amerikos karinė valdžia prieš kurį laiką išleido potvarkį, pagal kurį išvietintiems asmenims sumažinami švieži produktai. Potvarkis, kuris panaikina leidimą šviežias daržoves išvietintų asmenų stovykloms rekvizuoti iš vokiečių, aiškinamas tuo, kad toks rekvizavimas pavojingai sumažintų vokiečių civiliniams gyventojams maisto kiekį žiemai. Vokiečių maisto atsargos sudarančios 80-90 % išvietintų asmenų maisto kiekio.

Kai kurie šaltiniai nurodo, kad toks maisto sumažinimas išvietintų asmenų dietoje yra visai priešingas gen. Eisenhowerio nurodymams, kuriais pabrėžta, kad išvietintų asmenų dieta, mažiausiai, yra lygi vokiečių. Aliarmuojąs protestas buvo pareikštas iš UNRRAos įstaigų ir karinomenės stovyklose dirbančių asmenų.

Sumažintas maisto kiekis, kaip sako karinė valdžia, būsimas papildytas "iš sąjungininkų karo belaisvių, karinės valdžios ir civiliams reikalams atsargų, atgabentų į Europą išvaduojamą armiją."

Tokios maisto atsargos, tačiau neturi šviežio maisto, bet daugiausia sudarytos iš konservuotų produktų - mėsos, žuvies,

sausų sriubų, džiovintų kiaušinių, išgarinto pieno, cukraus, arbatos ir kavos.

Pagal naują potvarkį, tikrai bulvės išvietintiems asmenims bus gaunamos iš vokiečių ūkių atsargų.

SOVIETAİ DRAUDŽIA MINĖTI ATOMINĖ BOMBĄ

LAIO pranešimu, Maskvos cenzūra yra uždraudusi bet kur minėti atominės bombos atsiradimą. Šis draudimas liečia ne tikrai sovietinę Rusiją, bet ir visas sovietų okupuotas šalis.

BRITŲ ORGANIZACIJA TREMTINIAMS ŠELPTI

"London Avize" paskelbė straipsnį apie politinę būklę, kuriame, tarp kita ko, pažymi, kad Anglijos labdaros organizacijos jau yra daug gelbėję Baltijos tremtiniam. Tarp kitko, Anglijos Raudonasis Kryžius yra pasiuntęs pagelbą į Kopenhagą, Lübecką ir Paryžių. Be to, neseniai susiorganizavo Britų Komitetas Baltijos Tremtiniam Gelbėti, kurio priešakyje stovi Duchess of Athol.

SENSACINGI GENEROLO KEITELIO PAREIŠKIMAI

Prancūzų laikraštis "Front National" skelbia autentiškas ištraukas iš buv. Vokietijos vyriausių pajėgų štabo viršininko gen. Keitelio pareiškimų, kuriuos jis padarė kaip kaltinamasis per tardymą svarbiausių karo nusikaltėlių byloje. Šie pareiškimai sukėlė Prancūzijoje tikrą sensaciją ir iškėlė pasakutinio karo pradžią visai naujoje šviesoje. Štai tie pareiškimai iš gen. Keitelio tardymo protokolo:

Klausimas: Ar buvo Vokietija Muncheno krizės metu pasiruošusi pasauliniam karui?

Atsakymas: Ne, tam momentui mes nebuvo pasiruošę nei taktiniai nei strateginiai.

Klausimas: Jei Anglija ir Prancūzija nebūtų sutikusios su Muncheno pasiūlymais, ar būtų tuomet Vokietija išdrįsusi pulsti?

Atsakymas: Aš laikau tai negalimu, nes, kaip sakiau, tuo metu mes nebuvo dar karui pasiruošę, ypač jei Prancūzija būtų laikiusis savo įsipareigojimų Čekoslovakijos link. Kai 1938 metų gegužės mėnesyje vokiečių kariuomenė užėmė Čekoslovakiją, nepaskelbė visuotinės mobilizacijos. Aš pats pareiškiau anuomet Hitleriui, jog tokiu atveju mes negalime Austrijos užimti.

Klausimas: Ar Hitleris prieš pasimatymą su Chamberlenu tarėsi su jumis dėl Vokietijos kariško potencialo?

Atsakymas: Ne, medžiaginiai krašto galimūnai jam buvo žinomi, ir jis taip pat žinojo, kad pasitarimų Munchene metu mes nebuvo karui pasiruošę.

Klausimas: Kokios militariškos pasėkos būtų buvusios, jei Anglija, Prancūzija ir Sovietų Sąjunga būtų atsistojusios Čekoslovakijos pusėje ir būtų nutraukusios santykius su Vokietija ir Italija, kurios buvo Muncheno susitarimų priešastimi?

Atsakymas: Prieš tokią koaliciją vokiečių kariškoji jėga buvo visiškai nelygi ir puolimas tuo metu būtų buvusi visiškai nesamone.

MAISTO PRODUKTŲ KALORINGUMAS

Mūsų skaitytojų įdomumui dedame kai kurių maisto produktų kaloringumo lentelę: 100 gr turi kalorijų

1. Mėsa: šviežia.....	107
jautiena /konservai/.....	211
mėsa su daržovėmis /konservai/.....	120
2. Žuvis: konservai.....	170
3. Pienas: šviežias.....	53
kondensuotas.....	140
milteliuose /pilno riebumo/.....	485
milteliuose /nepilno riebumo/.....	360
4. Sūris: 20 % riebumo.....	308
5. Sviestas: riebalai.....	745
aliejus.....	768
lašiniai.....	391
6. Cukrus.....	400
7. Duona 85 %.....	247
8. Miltai 85 %.....	346
9. Ryžiai.....	349
10. Sausainiai.....	412
11. Daržovės /džiovintos/.....	305
12. Sriubos ekstraktai.....	334
13. Šviežios daržovės.....	26
14. Bulvės.....	65
15. Kitos daržovės.....	15
16. Gėrimai: vynas.....	70
šokoladas su vitaminais.....	520

Santykis mūsų ir amerikoniškų svorių:

28,4 gr lygu 1 oz /uncijai/,	
100,0 " " 3,5 oz,	
454,0 " " 1 lbs /svaras/ - 16 oz,	
1,000 " " 2,2 lbs /svarų/.	

PRANCŪZAI SUŠELPĖ PABALTIJO TREMTINIUS

"Draugas" talpina LAIC pranešimą, kuriame sakoma, kad Tarybų tautinio Raudonojo Kryžiaus žiniomis, Prancūzijos Raudonasis Kryžius pasiuntė Baltijos kraštų pabėgėliams prancūzų okupuotoje zonoje 50.000 paketėlių po 5 kg svorio.

LIETUVIAI ISPANIJOJE

Būrelis lietuvių, kaip praneša "Draugas", gyvena Madride. Šią vasarą Madride buvo išvestas kunigas lietuvis Kazimieras Patalavičius. Madride gyvena ir kun. Jurkšas, vienuolis salezietis. Ispanijos lietuvius pasiekia ir laiškai iš Lietuvos. Gaunomis žiniomis, saleziečiai Lietuvoje šios vasaros pradžioje dar tebebuvo gyvi, nors šiaip Lietuvoje, "Draugo" pranešimu, yra žiaurus religinio gyvenimo persekiojimas.

GEDVILO ŽADAMI LIETUVAI AUKSO KALNAI SVEIKO PROTO ŠVIESOJ

Vilniaus radijas neseniai davė LTSR liaudies komisarų tarybos pirmininko M. Gedvilos kalbą, pasakytą SSSR spalio revoliucijos minėjimo proga. Šioje kalboje daug vietos paskirta penkmečio planui ir ką jis duoda Lietuvai.

1945 - 1950 penkmečio planas turįs atnešti visam tarybiniam kraštui tikrą palaimą. Laike penkmečio būsią statomi ir atstatomi didžiuliai fabrikai, elektrinės, steigiamos naujos mokyklos ir didinamas mokinių ir studentų skaičius, kuris turėsią pašukti dvigubai.

Penkmečiui įpusėjus būsianti pastatyta didžiulė elektros jėgainė Turniškėse. /Ji buvo pradėta statyti lenkų, o Lietuvai Vilnių atgavus, turėjo būti baigta 1941 m. Red./ Pramonės įmonės turėsiančios padaugėti 5 kartus. /Tur būt 5 kartus, palyginus su tomis, kurios veikia dabar po karo. Red./ Būsiąs pastatytas cemento fabrikas. /Buvo užplanuotas dar neprikl. Lietuvos laikais. Red./ Būsiančios paleistos į darbą kalkių degyklos ir plytinės. 1950 m. plytų būsią pagaminta 143 % daugiau, palyginus su 1940 m. /Kur gi žadėtas padidėjimas 5 kartus? Red./

Gedvilas gyrėsi, kad Radviliškyje jau pradėjęs veikti stiklo fabrikas, o antras stiklo fabrikas būsiąs pastatytas iki 1949 m. Naujojoje Vilnioje. /Nepriklausomos Lietuvos laikais buvo trys stiklo fabrikai - Aleksote, Petrašiūnuose ir Radviliškyje, - neįskaitant smulkesnius fabrikus, veikusius Vilniaus krašte. /Kur gi pramonės padidėjimas? Red./ Iki 1947 m. žada atstatyti visus tris cukraus fabrikus, o 1948 m. pastatyti dar ketvirtąjį. /Pažadėsi - patiešysi, neduosi - negirėšysi. Red./ Klaipėdoje būsią prigaudoma 40.000 tonų žuvies per metus, o 1950 m. būsiančios gaminamos 5 milijonai dėžučių žuvies konservų.

Toliau M. Gedvilos kalba pereina į minorinius tonus. Girdi, "nors respublikoje gyventojų skaičius sumažėjęs, bet mokyklų tinklas padidėsiąs ir 1950 m. būsią 14.000 studentų. /Vidoma, su visais tais, kurie baigę pradžios mokyklas lankys marksizmo universitetus ir nemokės dorai pasirašyti. Red./ Tačiau planas galėsiąs būti įvykdytas tik tuomet, jei būsią parodyta pakankamai entuziazmo. /Matomai, jo kol kas dar Lietuvoje nėra. Red./

Ž I N I O S I Š T Ė V Y N E S

LIETUVIŲ FINANSINIS APIPLĖŠIMAS. - Amerikos lietuvių spauda kaskart vis daugiau surenka žinių iš bolševikų okupuotos Lietuvos. "Vienybė" patiekia šiuos faktus: "Okupavus Lietuvą ir kitas Pabaltijo valstybes, bolševikai surinko iš gyventojų visas čia likusias vokiškas markes - daugybę milijonų, - pradžioje žadėdami jas pakeisti į rublius. Bet iki šiol niekas nei už vieną markę negavo nei vieno rublio. Aišku, kad Lietuvos gyventojai buvo dar kartą iki panagių apiplėšti.

KOMUNISTŲ PROPAGANDOS MOKYKLOS LIETUVOJE. - Amerikos Lietuvių Informacijos Centras praneša: Žinodami, kad tik maža dalė Lietuvos žmonių /nepilni du tūkstančiai/ priklausė komunistų partijai /dabar ir tų simpatijos galėjo atšalti/, bolševikai visomis jėgomis stengiasi propagandos keliu išplėsti savo įtaką į Lietuvos gyventojų mases. "Pravdos" pranešimu, Lietuvoje veikia du marksizmo - leninizmo vakariniai universitetai, 10 vakarinių komunistų partijos mokyklų ir vienas seminaras "Lietuvos respublikos vadovaujančiam aktvui paruošti."

NEMUNAS DVIEJŲ RUSŲ ŽINIOJE. - Susisiekimu Nemunu tvarkymas, kaip praneša "Naujienos", pavestas inž.Černobrivceviui ir inž.Proskuriakovui. Esą, Nemunu jau pradėjo plaukioti trejetas garlaivių, jų tarpe "Černiakovski" ir "Maksim Gorki". Prekių pervežimas, kaip praneša "Izvestija" Nr.166, esąs labai menkas. Nemuno navigaciją tvarką darbininkai yra suvartyti į specialų kolektyvą.

GABENA MOKSLO TURTUS IŠ LIETUVOS. - Maskvos laikraštis "Izvestija" Nr.169 praneša, kad Lietuvos Liaudies Komisarų sovieto patvarkymu iš Vilniaus į Minską išvežta 8.000 muziejaus eksponatų ir 36.000 knygų. Esą, tai vis dalykai, liečią Baltgudiją.

PABĖGUSIŲ IŠ LIETUVOS ŪKININKŲ ŽEMĖS LIKIŲS. - Daugeliui ūkininkų pasitraukus iš Lietuvos, liko daug tuščios žemės be jokių savininkų. Ši žemė buvo išskirstyta naujakuriams. Bet kas nuostabiaria, kad labai mažai kas iš lietuvių bežemių nori imti siūlomus ūkius. Lietuviai visaip išsisukinėja nuo tos siūlomos "dovanos". Niekas netiki, kad ta dovana bus pastovi. Kiekvienas supranta, kad anksčiau ar vėliau ją visti reikės perduoti kolchozui arba, kaip dažniausiai manoma, vėl perduoti senajam savininkui, nes niekas netiki, kad bolševikų okupacija Lietuvoje būtų ilga.

PAŽADĖJO LIETUVOS BATUS RAUDONAJAI ARMIJAI. - LAIC skelbia, kad Vilniaus ir Šiaulių batų fabrikuose buvo suvartyti darbininkai į mitingą, kur jie, be kitų dalykų, kaip praneša "Pravda", "pasižadėjo raudonajai armijai parūpinti daugiau batų ir odų." Vargiai ar šį pasižadėjimą Lietuvos darbininkai galės tesėti. Kaip žinome, karo nualintoje Lietuvoje ir karvių beveik neliko.

RAUDONOJI ARMIJA STATO PAMINKLĄ MAŽEIKIUOSE. - Maskvos spauda praneša, kad sovietų maršalas L.A.Govorov patvirtino projektą Mažeikiuose statomam obeliskui. Tam paminklui dvi marmuro lentos gaminamos Leningrade. Lentose bus pavaizduoti raudonosios armijos kariai "išlaisvinę Sovietų Pabaltijį." Vyresniojo amžiaus žmonės atsimena, kai carų laikais Lietuvoje buvo statomi paminklai Rusijos viešpačiams, jų generolams bei kitiems imperatoriaus pataikūnams pagerbti. Panašūs laikai dabar vėl grįžo į mūsų tėvynę.

P O L I T I N Ė A P Ų V A L G A

Šiuo laiku Londone vyksta skubūs pasiruošimai jungtinių tautų plenumo posėdžiui, kuris turi įvykti sausio mėn. Paruošiamoji komisija rengia plenumo posėdžiui dienotvarkę ir tos dienotvarkės atskiriems klausimams medžiagą. Pačios jungtinių tautų organizacijos uždavinius britų užs. reik. min. Bevinas neseniai apibendrė taip: "Jungtinių tautų plenumo konferencijos svarbiausias tikslas yra ant senojo pasaulio griuvėsių pastatyti naują pasaulį. Šitai galima atsiekti tik tuomet, kai pasauliui bus laiduotas saugumas, kai jis bus apsaugotas nuo baimės ir pavojaus. Reikia rasti būdus mokslo išrastas griauinančias priemones suvaldyti." Jis tas griauinančias jėgas suvaldančią organizaciją mato pasauliniame parlamente, į kurį turėtų būti duota teisė visoms tautoms išrinkti savo atstovus. Spauda šiuo reikalu pasisakė skeptiškai: esą, pasaulis dar nepribrendęs tokiam parlamentui. Maskvos "Pravda" dėl pasaulinio parlamento idėjos pasisako, kad "mūsų neišgydomas realizmas pramato, jog už pasaulinio parlamento pasiūlymo glūdi jungtinių tautų chartos revizija ir didžiųjų valstybių teisių suvaržymas." Maskvos radijas gieda savo giesmelę, esą, "pasaulinis parlamentas ar pasaulinė vyriausybė – tik gražūs žodžiai, o už jų slepiasi atsisakymas nuo kovos prieš fašizmą."

Prezidentas Trumanas prieš savaitę spaudos konferencijoje buvo pareiškęs, kad nenumato šaukti trijų valstybių galvų ar jų atstovų pasitarimo ir kad visus rūpinus klausimus galės išspręsti jungtinių tautų plenumas, tačiau kelerai dienų pralinkus staiga Londono radijas pranešė, kad gruodžio 15 d. Maskvoje susirenka trijų didžiųjų valstybių užsienio reikalų ministrai. Kieno tai iniciatyva, tuo tarpu neaišku, tačiau Londono spauda tuo po prez. Trumano pareiškimo buvo pasisakius, kad be trijų konferencijos nebus galima išsiversti. Tada Maskvos konferencijos uždaviniai aiškėja: ji turėsianti svarstyti Prancūzijos pretenzijas į Ruhro sritį ir į karštiejo Reino pusėje esančią Pareinio sritį, paliesti Perėjos problemą, išaiškinti ar Rusija nuoširdžiai yra pasiruošusi dalyvauti jungtinių tautų organizacijoje ir, bendrai, išsklaidyti politinėje padangėje susirinkusius debesys. Maskvos konferencija, numatoma, posėdžiaus ir per Kalėdas. Iš to galima spręsti apie reikalų skubotumą ir, bendrai, politinio pasaulio nervingumą.

JAV senatas po septynių dienų debatų prieš savaitę priėmė įstatymą /65 balsais prieš 7/ apie įgaliojimus, suteikiamus prezidentui ir JAV delegacijai jungtinių tautų organizacijoje bei pasaulio saugumo taryboje. Prezidentas įgaliojamas duoti pasaulio saugumo tarybos dispozicijon JAV ginkluotas pajėgas. Opozicijos pasiūlymas susiaurinti prezidentui laidamus įgaliojimus buvo atmestas.

Debatuose užsienio politikos klausimais anglų žemumosuose rūmuose Churchillis konservatorių vardu pasisakė už Anglijos bendradarbiavimą su anglosaksų tautomis, vadinasi, su JAV ir britų imperijos tautomis. Bevinas, kalbėdamas apie atominę bombą, taip pat lyg pasisakė už tai, tačiau darbo partijos suoluose buvo nerami tylą. Tačiau ir Bevinas ne viską pa-

sakė. Sąjunga su JAV reikėtų Anglijai antrąją rolę pasaulinėje politikoje. Tuo atveju prieš anglosaksų bloką liktų priešpriešais rytų blokas. Pasilikant Anglijai vesti savistovią liniją, ji atsiduria tarpininko rolėje tarp rytų ir vakarų. Čia ir yra Anglijos šios dienos politikos mįslė: ar dar ankštesniais ryšiais sutapti su Amerika ir kartu statyti reikalavimus rytams? Tai būtų prez. Trumano ir Churchillio politika. Ar pasilikti nepriklausomą tarpininkų tarp rytų ir vakarų, Bevinas paskutinio žodžio dar netarė.

Azijoje eina rungtynės dėl Mandžūrijos. Šis kraštas, sudarantis septintadalį Kinijos, turi lygiai tiek pat pramonės įmonių, kiek visa Kinija, taip pat daug žemės turty. Todėl, kai pereitą savaitę sovietų kariuomenė iš Mandžūrijos pradėjo trauktis, kinų vyriausybės kariuomenė ir komunistų daliniaiėjo lenktynių, kas pirmas užims Mandžūriją, nes užėmęs šį kraštą laiduos savo kariuomenės apginklavimą, tuo būdu, nuo to, kas valdys Mandžūriją, pareis ir vidaus karo laimėjimas. Vyriausybės kariuomenė, pasiekusi Mukdeną, kreipėsi į Maskvą leidimo nusiųsti lėktuvais kariuomenę į Čangčungą, Mandžūrijos sostinę. Atsakymo nesulaukus, nacionalistų vyriausybė apkaltino sovietus palankumu komunistams. Mandžūrijai patekus į abiejų kariaujančių pusių rankas, padėtis Azijoje susikomplicavotų ir, atrodo, be sąjungininkų įsikišimo, karo likvidavimas nebūtų galimas.

KULTŪRINIS GYVENIMAS

LIETUVIŠKOS LEIDYKLOS UŽSIMOJIMAI. - "Apžvalgos" Nr.1 buvo rašyta apie knygų leidyklą "Alka", pažymint, kad šios leidyklos savininku yra buv. Vilniaus Filharmonijos dir. Lenktaitis. Išties J. Lenktaičio knygų leidykla vadinasi "Patria", kuri šiuo vardu veikia ir Lietuvoje, Vilniuje. Dabar, prancūzų karinei valdžiai sutikus, ji vėl atgaivinta ir artimiausiu laiku numato išleisti visą eilę knygų, kurioms leidimai jau yra gauti. Pirmoji knyga, numatoma, pasieks skaitytojus jei ne prieš N. Metus, tai tuoj po N. Metų. Leidykla įsigijo naujus lietuvių kalbos rašmenis /šriftus/ ir bus tiek pajėgi, kad kas 2-3 savaitės numato išleisti po naują lietuvišką knygą. Bus leidžiamos šios knygos: Vytės Nemunėlio "Abėcėlė", skirta priešmokyklinio amžiaus vaikams, ir "Tėvų Nameliai", eilėraščiai mokyklinio amž. vaikams; Stepo Zbarsko "Bitininkai", eilėraščiai vaikams, ir apysakaitės "Per šaltį ir vėją"; prof. Vikt. Biržiškos "Naujas algebros uždavinynas" visoms gimnazijos klasėms; prof. Vaclo. Biržiškos "Senujų lietuvių rašytojų biografijos ir bibliografijos", vadovėlis lietuvių k. mokytojams ir visuomenei, "Lietuvių literatūrinis kalendorius", vadovėlis lietuvių k. mokytojams ir visuomenei ir "Aleksandrynas", 314 senųjų lietuvių rašytojų biografijos, bibliografijos ir biobibliografijos, skirta visiems studijuojantiems lietuvių literatūrą; Stepo Zbarsko "Savame krašte", nove-

lių rinkinys; Bernardo Brazdžionio redaguotas "Lietuvių literatūros kalendorius - almanachas", kuriame dalyvauja 40 lietuvių rašytojų ir poetų; Viktoro Kamantausko "Praktinis prancūzų kalbos vadovėlis" ir Stasio Santvaro lyrikos rinkinys "Laivai palaužtom burėm."

LIAUDIES MENO PARODA MÜNCHENE. - Lapkričio 25 d. L.S. modern sekcijos valdybos iniciatyva Munchene buvo surengta lietuvių liaudies meno paroda. Eksponatai daugumoje buvo įvairūs audiniai, austi ir kašyti dar mūsų prosenelių. Nemažas kiekis įvairiausių užtiesalų ir rankšluosčių padengė visas sienas ir stebino lankytojus savo raštų įvairumu. Ant stalų išdėti gintarai priminė mūsų pajūrį, o medžio drožiniai, daugiausia drožti stovykloje primitivišomis priemonėmis, rodė mūsų norus ir pastangas ir emigracijoje gyventi ta pačia lietuviška nuotaika. Senųjų užtiesalų ir prijuosčių parodai paskolina op. solistė V. Jonauskaitė. Jos skolinantieji eksponatai yra tikrai muziejiniai, beveik visi pereitojo šimtmečio, retai sutinkami jau ir Lietuvoje. Parodą gausiai lankė lietuviai ir visų tautybių stovyklos gyventojai bei UNRRAos atstovai.

POETO KAZIO BRADŪNO KNYGA. - Munchene spausdinama poeto Kazio Bradūno išėivijoje parašytas eilėraščių rinkinys "Svetimoji duona". Rinkinį iliustravo dail. E. Krasauskas. Gimnazijoms, kurių bibliotekoms ši knyga visų pirma skiriama, bus duodama speciali nuolaida.

LIETUVIŠKI PUSVALANDŽIAI PER RADIJĄ. - Wiesbadeno lietuvių kolonijos rūpesčiu per vietinę UNRRAos vadovybę yra išrūpintas lietuviams leidimas tris kartus per savaitę po 15 min. naudotis Frankfurte a/M. radifonu lietuviškiems pranešimams.

K R O N I K A

ĮSTEIGTAS LIETUVOS RAUDONOJO KRYŽIAUS SKYRIUS. - Gruodžio 7 d. Nürtingene įvyko steigiamasis Liet. Raudonojo Kryžiaus skyriaus susirinkimas, kuriame dalyvavo 50 steigėjų. Dr. M. Nasvytis padarė pranešimą, iš kurio paaiškėjo, kad Liet. Raud. Kryžiaus vyr. v-ba nusistatė Nürtingeno srityje, su centru pačiame Nürtingene, įsteigti skyrių, kurio rajonai įeity šios vietovės: pats Nürtingenas, Neuffenas, Kirchheimas, Weilheimas, Oberlenningenas ir Unterlenningenas. Vyr. v-bos pageidavimu, skyriaus valdybą reikėtų išrinkti iš 7 asmenų, taip parenkant kandidatus, kad po vieną tektų kiekvienai vietovei (Oberlenningeną ir Unterlenningeną skaitant viena vietove), o iš vienos vietovės tris kandidatus, kad šie dažniau galėtų sueiti ir spręsti skubius bendrus reikalus. Po šio pranešimo buvo išrinkta Nürtingeno sky-

riaus valdyba šios sudėtis: Dr.M.Nasvytis, Dr.K.Aglinskas ir dipl.ekon.K.Pažemėnas; v-bos kandidatu - gyd.Guobienė; revizijos komisijon - Dr.inž.M.Baublys. Išrinktoji valdyba kartu su kėliolika Nürtingeno sk.narių XII.8 nuvyko į Liet.Raud.Kryž.igaliotinio ekon.Dr.D.Valančiaus kviestąjį Nürtingeno apskr.narių susirinkimą Kirchheime, tačiau iš kitų vietovių atstovams ar bent Liet.Raud.Kryž.nariams neatvykus susirinkimas neįvyko. Nürtingeno skyr. išrinktieji valdybos nariai XII.10 turėjo posėdį ir pareigomis pasiskirstė sekančiai: pirm.- Dr.M.Nasvytis, vicepirm.- Dr.K.Aglinskas ir I sekr.- dipl.ekon.K.Pažemėnas. Valdyba numachiusi toliau organizuoti tą skyrių ir vykdyti tolimesnius savo uždavinius.

ČIURLIONIES ANSAMBLIO KONCERTAS. - Gruodžio 1-2 d.d. Reutlingene Čiurlionies ansamblis suruošė koncertus lietuvių ir vokiečių visuomenei. Į koncertus buvo pakviesti ir prancūzų karinės valdžios atstovai. Koncertai praėjo su dideliu pritarrimu.

KIRCHHEIMO LIETUVIŲ KOLONIJOS NAUJIENOS. - Lietuvių kolonija padaugėjo ir šiuo metu skaito virš 200 gyventojų. Išrinkta nauja L.S.valdyba: pirmininku - Dr.G.Valančius, pavaduotoju ir komendantu - inž.A.Gargaras, ūkio vėlininku - gyd.J.Skaudys, butininku - J.Pacevičius, kultūros vėlininku - Liutkus ir švietimo vadovu - A.Stelmokas. - Gruodžio 3 d. Kirchheime buvo suruoštas Tūbingeno lietuvių meno ansamblio koncertas, į kurį atsilankė nemaža lietuvių ir iš kitų kolonijų.

NÜRTINGENO KOLONIJOJE. - Gruodžio 5 d. liaudies universitetas suruošė dipl.ekon.K.Pažemėno paskaitą tema "Grūdai, jų priežiūra ir apdirbimas". - Įsteigta lietuvių policija, kuriai vadovauja A.Budrikis. - Moterų reikalams atstovauti prie komiteto išrinkta O.Aglinskienė. - Kalėdoms ruošiamas vaikams eglaitė; šiam tikslui sudaryta komisija, kuri rūpinasi programos sudarymu, dovanėlėmis ir kt. Kaip teko patirti, švenčių proga dovanėlių laukiama ir iš UNAROS.

KITOSE LIETUVIŲ KOLONIJOSE. - Neuffene lietuviai išsirinko naują valdybą pagal naujuosius Liet.Tremtinių S-gos įstatutus; pirmininkas - Bičiūnas. Pradėta leisti radijo žinios, kurias redaguoja Meškauskas. - Unterlennigene gražiai veikia lietuviai skautai. Turint patogias sąlygas, pradėta organizuoti ir oro skautai. - Oberlennigene lietuvių informacijai taip pat leidžiamos radijo žinios. Maitinimo klausimas labai gražiai išrištas: bendroje valgykloje tiekiamas tik sriuba, o visa kita atiduodama sausais maisto produktais.

"Apžvalga" išleidžiama tris kartus per mėnesį: 10, 20 ir 30 d.d. Redaguoja J.Sodaitis ir A.Valentinas. Adresas: Nürtingen, Bismarckstr.28 /Württemberg/.